

Ono što mrzim, to su izmeti, odbacujem mokraću, mrzim moju vlastitu odvratnost.
Ono što mrzim, te su dvije stvari,
i nikad neću jesti odvratnost te dvije stvari
baš kao što je Set otrov odbacio.

Dva druga, vi što nebom prolazite, koji se zovete R i Thot,
uzmite me sobom
da bih mogao jesti od onog što vi jedete
da bih mogao piti od onog što vi pijete
da bih mogao živjeti od onog od čega vi živite
da bih mogao sjediti na onom na čem vi sjedite
da bih mogao biti jak po onom po čem ste vi jaki
da bih mogao ploviti onim čime vi plovite.

Moja je koliba rogozom spletena
Moji prinosi pića u polju su poklona
Moji prinosi hrane su među vama,
vi bogovi,
moja je voda vino kao Reovo
ja nebom kružim poput Rea
ja nebom prohodim poput Thota.

Izreka 257

Govoriti riječi:

Komešanje je na nebu. »Vidimo nešto nova «govore prvotni bogovi.

O Devetko, jedan je Horus u svjetlosti sunca! Gospodari se oblika brinu o njemu, Dvije mu čijele Devetke služe, dok sjeda on na prijestol Sveopćeg Gospodara.

Unas osvaja nebo, presjeca... Unas je vođen Kheprijevima stazama,*) odmaru se od života na Zapadu dok ga slijede povorke zagrobnička. Unas ponovo blista na Istoku i pristupa mu, u poslušnosti, onaj koji spor presudi, i kaže: «O bogovi, služite onom tko je drevniji od Velikog i koji je na vlasti ustoličen.» Unas preuzima Hu, vječnost mu je prinesena i uspravljiva Sia⁶. Klikćite za nega od radosti, jer on je osvojio Obzorje.

* * *

Tekstove piramida, zapisane lijepim hijeroglifima na zidovima grobnica posljednjeg vladara V dinastije i njegovih nasljednika iz VI dinastije (oko 2400 do 2200) ne treba komentirati. Svaka bi egzegeza bila suvišna. Te izreke, te formule nisu pisane da se razumiju, već da žive, da budu djelatne, da postoje. U njima možemo otkrivati tek elemente te čudnovate, »munjevit« ali zamračene poezije« o kojoj govori Jean Leclant. I posebno, možemo kroz trajnovite njihove slike, slijediti čudnu neku tvornost, kakvu malo koji tekst iz književne povijesti posjeduje. Jer TP su i stanovit scenarij, u kojem se misli, slike, zaklinjanja mijesaju s didaskalijama, s naznakama radnja koje treba u određeni tekst obaviti, s naznakom kruha kojeg treba primijeti, kolača kojeg treba jesti, vode koju treba izlijevati, s naznakom koliko puta koji tekst valja ponoviti da bi bio djelatan. Pa iako se tu nalaze u izobilju tekstovi što se odnose na velike mitove, na solarni ciklus, na ciklus borbe Horusa i Seta, na Ozirisov ciklus, ono što posebno fascinira su upravo ta stalna upućivanja na konkretno, elementarno životno, fizičko. Zacijelo, kralj, nakon smrti, putuje na nebo, sjedinjuje se s bogovima, ali je isto tako zabrinut za sve životne banalije, opsjednut strahom da u tom ipak nepoznatom putovanju prema zapadnim obzorjima, ne bi ostao bez jela, da ne bi morao jesti svoj izmet i piti svoju mokraću, da ne bi ostao bez žena uz koje može priviti svoje tijelo i svoje srce. U tom drevnom mišljenju, posjedovanje je gotovo nemoguće bez sile, bez odlučnog zahtjeva, bez upornog naloga. I zato, sve to što mora dobiti od bogova kralj mora na neki način osvojiti, molbom zacijelo ali i naredbom, a upravo je izgovaranje formula, izreka, njihovo djelovanje, način da se bogovi prisile da udijele kralju sve ono što mu pripada. Tekstovi piramida su, dakle, i tekstovi smionog jednog zahtjeva što ga čovjek, makar on bio i kralj, postavlja pred bogove.

Osnovni korišćeni izvor za ove prijevode je publikacija K. Sethe, *Die altägyptischen Pyramidentexte I-IV*, Leipzig, 1908-1922, *Kommentar und Übersetzung I-IV*, Glückstadt 1935-1936, (*Index*) Hamburg 1962. Korišćena je također recentna Oxfordska publikacija tekstova Unasove piramide.

Izbor, prevod i komentar
Petar Selem

1) Nut je božica neba, a Geb je bog zemlje, što predstavlja specifičnost egipatske religije u odnosu na većinu drugih religija gdje se redovito zemlja istovjetna sa ženskim božanstvom, a nebo s muškim. Budući da faraon vlada zemljom, on je i sin Geba. Velika Devetka su, po doktrini Heliopolja, ovi bogovi: Atum-Re, Su, Tefnut, Geb, Oziris, Izida, Neftida, Seth.

2) Harakhte je oblik sučanog boga-sokola, forma Reova. Dva obzorja, Istok i Zapad su potpunost svijeta.

3) Nakon smrti kralj koji se za života istovjetio s Horusom, istovjetio se s Ozirisom.

4) Khepri, bog u obliku skarabeja, je jutarnji oblik sunčanog božanstva. Khepri je sunce na istoku, a Kheprijeve staze su staze sunca na istoku.

5) Thot je presudio spor između Horusa i Seta, na što se ovdje aludira.

6) Hu je personifikacija zapovijedanja, Sia je personifikacija spoznaje.

O STAROEGIPATSKOM MITU*

r. a. schwaller lubicz

Mit o kojem ovde govorimo nije fikcija niti legenda u uobičajenom smislu reči, već hijeroglifsko pismo sačinjeno od antropomorfizovanih funkcija i apstrakcija. To je pismo, jer mit treba da bude čitan kao ideogram, jezikom i shvatanjem svojstvenim svakom čoveku. Ovo pismo je hijeroglifsko, jer se bavi samo božanskim i svetim Početlima u Prirodi, a to znači funkcijama u njihovom univerzalnom značenju i apstrakcijama koje zahtevaju simbole da bi se izrazile. Ovi pojmovi su antropomorfizovani (ne humanizovani) jer čovek, u kosmičkom smislu, nosi u sebi, ima u sebi, sva počela i sve funkcije budući krajnji proizvod Prirode.

Međutim, mit uglavnom nisu u tom smislu shvatali autori koji su o njemu govorili. U mitu je viđen primitivni izraz mišljenja, panteistički aspekt ili ideologija, ili, u najboljem slučaju običaja i različitih »teoloških sistema«.

U stvari, mit je način izražavanja Mudraca da bi preneli ezoterizam prirodnih činjenica koje nijedna reč ne može da opiše.

Treba istorijski transkribovati prirodnu filosofiju; dakle, ne može biti reči ni o sistemizovanju tog učenja niti o pričanju o postanku stvari u pravilnom toku. Delo sveta ima toliko aspekata koliko ima »embrionalnih« tipova za fetalno rađanje Kralja sveta, unapred zamišljenog cilja. Ne može se pratiti samo jedini put, svi putevi treba da budu sjedinjeni u mitu i otuda potiče njegov naizgled rasparčan karakter. Osnova je, međutim, jedinstvena i obuhvata ono što se u faraonskom Egiptu nazivalo trima Misterijama: misterije Heliopolisa, Memfisa i Tebe, o kojima će kasnije biti govora.

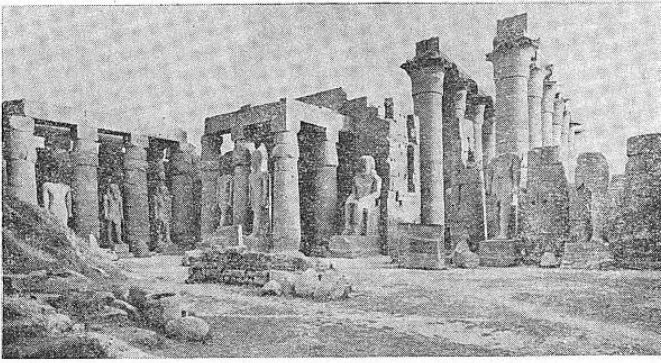
Učenje mita je neophodno »funkcionalno«, on priča događaje; događaji i stvarni predmeti, koji se mogu shvatati čulima i ljudskom inteligencijom, služe kao osnova, ali nisu opisane te stvari, one samo služe kao oslonac da bi se prizvale funkcije univerzalnog karaktera. To je pravi smisao simbolike. U pitanju je izračunavanje nauke koja je otkriveno Saznanje što se nikada ne može preneti direktnim opisom, jer, s jedne strane, to je nemoguće, a s druge ako tajna postane poznata, sveštenička Nauka podrazumeva u svojoj primeni niz rituala čije stvarno odvijanje zavisi od duhovnih priprema sveštenika.

Najzad, sveta Nauka preneti putem mita odnosi se samo na čovjeka, obraća se samo čoveku, sadašnjem krajnjem proizvodu Prirode, jer taj čovek logično ponavlja sve vidove razvića koji prethode njegovom rođenju u ljudsko biće. Mit će, dakle, antropomorfizovati funkcije, umesto da ih humanizuje kao što je to bilo u Grčkoj i Rimu. Ljudsko telo, određeno karakterističnim znakom (žezlo, kruna, pokret, svojstvo), biće podloga simbolima, jer ponavlja sve funkcije.

Na primer, telo žene s glavom krave označava koliko ženstvenost životinje toliko materinski karakter žene, ali sama životinja će dobiti sveti karakter, jer je inkarnacija jedne specifične funkcije i svojstva.

Samo je naš pogrešan mentalitet mogao da govori o zoolatriji videći u predstavljanim životinjama idole. U stvari, u faraonskom mišljenju ne obožava se životinja već se kroz nju poštuje inkarnacija specifične funkcije čiji je ona simbol. Neter je funkcija, a ne životinja. Tako će Tnibus biti jednostavno predstavljene onim šakalom što leži na zatvorenom kovčegu u kojem je blago, pod imenom čuvara tajne, dok će kao Neter Anibus biti jednostavno predstavljen glavom šakala na ljudskom telu, jer funkcija koju određuje šakal jeste Neter digestije, osnovne funkcije života. To je razlog zbog kojeg se stavlja glava šakala kao poklopac na kanopa-vazu koja sadrži stomak (i, često, tanko crevo).

Egipatski Mudraci će tako tražiti u različitim carstvima tipične predstavnike za jedan kvalitet: bilo da se radi o funkcionalnom karakteru u razviću sveta, čak i metala i minerala (kao što su gvožđe i bakar), ili u organskoj inkarnaciji bitne funkcije biljaka (lotos na primer, i papirus), ili u životinja (kao neki orlov, soko, krava, itd). Ovak izbor je tako strog te se skoro može tvrditi da su životinje koje nisu bile izabrane za simbolično predstavljanje, iako su činile deo egipatske fau-

luksor, amon-mut-konsov hram. jugozapadni deo velikog dvorišta kralja ramzesa II.

ne, bile smatrane necelovitim »tipovima«, više ili manje bastardima ili deformisanim.

Izvesni izabrani simboli među životinjama pojavljuju se već u praistoriji, a kako počev od Srednjeg carstva nema više novih hijeroglifskih predstava uzetih iz životinjskog sveta, ovo simbolično predstavljanje vezano je za same izvore.

Razumljivo je da čovek u simboličnom predstavljanju postaje osnova vitalnih funkcija ostvarenih animalnošću i iz toga proizlazi princip onoga što nazivam *Antropokosmos*: čovek, budući sam po sebi Svet, ne može ništa da sazna o tom Svetu — u koji je »smešten« — što nije funkcionalno inkarnirano u nje-mu samom. Drugo je razmišljanje koje čovek ostvaruje u objašnjavanju fenomena čulno konstatovanih *izvan sebe*; i to je taj čudni *povratak odbleska unutrašnjosti projektovane izvan nas koji proizvodi misaoni fenomen*. Primetimo ovde kako smo uvek u iskušenju da racionalno upotpunimo objašnjenje fenomena, a to upotpunjavanje u stvari ne postoji izvan nas samih. Tako, na primer, mi ćemo racionalno dopuniti muzičku gamu na koju nas nagone dva jednostavna tona, što će reći osnovni odnos; primer može da izgleda nesavršen, ali je tipičan kada se harmonija posmatra u svom pravom smislu.

O HARMONIJU

Princip Harmonije je kosmički zakon, Glas Boga. Kakav bilo da je nered koji čovek ili nepredviđena prirodna greška može da izazove, Priroda, prepuštena sama sebi, vratiće sve u red putem srodnosti (Svest urođena svim stvarima). Harmonija je *Zakon a priori* ispisan u čitavoj prirodi; ona se nameće umu, ona je, sama po sebi, nerazumljiva.

Neka je neka prva proporcija data, bilo da se radi o prvom metafizičkom rascapu Jedinstva ili o delenju žive ćelije, posledica će uvek biti ono što nazivamo sedmostrukim nizom, bilo da je on energetski, zvučni ili svetlosni (boje).

Funkcijom, specifičnošću jedne aktivnosti, upravlja energetski skup obeležen fizičkom sredinom. *Ne stvara aktivnost organ, već je apstraktna, energetska harmonija ta koja priziva organ, koja ga stvara*. Tako će močvarna sredina u toplom pojasu biti nastanjena životinjama koje žive na zemlji ili lete, gmizavcima ili sisarima, koji odgovaraju toj sredini, koji se *nisu na nju prilagodili već su u toj sredini rođeni*. Čak i ako neka živa bića budu primorana da se uspeju podjednako prilagoditi na sredinu, to će biti moguće jedino ukoliko je organski skup *harmonijski već orijentisan* u tom pravcu.

Ideja o obliku postoji pre fizičke definicije. Tako je prvobitna funkcija koja razdeljuje *zlatni presek*, jako u svom fizičkom ostvarivanju ona zahteva prvobitnu podelu na dva jednaka dela 1). Tako, na primer, proporcija tek rođenog čoveka će biti 1:2, jer je njegova visina pupkom podeljena na dva jednaka dela, dok će taj isti čovek kao odrastao biti podeljen pupkom po *zlatnom preseku*. Kako je odraslo doba sadašnji krajnji cilj čoveka, a njegova proporcija unapred data, celo njegovo rastenje »sliša« funkciju 0 porekla. Tako prva embrionalna ćelija sadrži načelno celokupan budući oblik. Što se tiče organskih ćelija posebno određenih da postanu kličevine ćelije, one svoju sadašnju sliku imaju u celokupnoj životinjskoj genezi čije su faze odgovorile na energiju sredine da bi nestale. Ove osobnosti podležu unapred zamišljenoj Ideji o ćelijskoj karakteristici u organskoj genezi fetusa.

Svaki elemenat koji ulazi u sastav sredine takođe je energetski dat (možemo reći »duhovno«) pre svog fizičkog oblikovanja. Zemaljski raj Mojsijeve, legende o džinovima i »simovima Sunca« koji su došli u dodir s »kćerima Zemlje«, božanska praistorija u starom Egiptu, sve su to primeri simbola »idealne«, metafizičke preformacije zemaljskog života. Ali, to su takođe simboli duhovne aktivnosti koja prouzrokuje fizičko-telesnu pojavnost, zaplet heliopoljske misterije i, uopšte, prethodnog duhovog odlikovanja inkarnacije.

Dakle, formalni postanak je potčinjen brojevima, u tom smislu što jednostavna, inicijalna proporcija neminovno izaziva kao odgovor (redakciju) harmoničan niz kojim vlada funkcionalna priroda koju predstavlja Broj.

Broj Dva je izraz seksualnosti, podele, suprotstavljanja, komplementarnosti, i tako jedino treba razumeti vitalni pravni smisao Broja. Geometrijski oblici Harmonije, koje nazivamo »sintezama« 2), shematski predstavljaju, na prirodan način i bez ikakvog brojanja, funkciju a priori koja upravlja Harmonijom; ovi oblici pokazuju harmoničan razvoj koji se zasniva na jednostavnoj, inicijalnoj proporciji, bilo kakva da je ona.

Naša racionalna misao uvek će se vezati za čulnu pojavu posledice, ali ta posledica je imanentna uzroku, ona se pojavljuje kao *podređenost harmonijskom zakonu* koji je božanskog reda. Dakle taj red, jer uvek razmišljamo oslanjajući se na pojave koje očigledno ne možemo a da ne konstatujemo; ali, moramo priznati, nikakvo razmišljanje ne može da objasni harmoničnu funkciju: možemo *bez umovanja* osetiti ravnotežu koju funkcija zlatnog preseka daje ljudskom telu, površini, deobi, kao što naše uho oseća zvučni akord ili nesklad u muzici, i kao što naše oko oseća posebno slaganje boja.

Ovi Principi, ili Ideje koje upravlja oblicima i funkcijama, su oni koje su u faraonskom Egiptu nazivali *Neteru* i koje su u egiptologiji nevešto označeni kao »bogovi«. Ne postoje »bogovi«: *Bog jeste*. Samo se u stvorenoj prirodi pokazuju božanske osobnosti koje onda postoje. Kao što i *Neteri* postoje.

NETERI

Treba razlikovati tri kategorije *Netera*:

Metafizički Neteri kao Atum, Ra, Ptah. To su vitalna počela. U harmoniji oni predstavljaju harmonijske pozive.

Kosmički Neteri, Neteri godišnjih doba. Promenljivi su ako kao što je promenljivo svako stvaranje, potčinjeni su životu i uopšte genezi. Najtipičniji su *Amon-Ovan* i *pet Netera* vezanih za epagomenske dane: *Oziris, Set, Izis, Neftis* i *Horus*. Oni neposredno zavise od astronomske i astrološke harmonije, oni su harmoničan odgovor na poziv.

Prirodni Neteri, Neteri funkcionalnog života prirodnih predmeta, na primer: *Renenutet* za žetve, *Hapi* za Nil, *Selkit* za porođaje, *Apet* za bremenitost, orao *Nekhebit* za leženje jaja itd... Oni upravlja razmnožavanjem i regeneracijom, od minerala do čoveka, jer i metal je u rudi živ.

Metafizički Neteri ili Počela Sveta koji su: stvaranje — neposredno i nerodeno iz prirode, predstavljeni su bez pupka (na primer *Atum*). Smatra se da su *Neteri* uopšte bez *lobanjske kalote*, bez vlastita suda i proizvoljnosti; oni su *Sile* koje deluju u određenom pravcu, određeni krunom, simbolom ili glavom životinje, bez sposobnosti da sami menjaju orijentaciju svoje aktivnosti.

Nije »Počelo« to koje dela, ono samo označava *način delovanja*. Međutim, u starom Egiptu postoji jedno »Počelo Počela«, *Neter-Neteru*, bez imena, koje je zaista koncept vrhovnog Boga: Jedin, nezamislivo Jedinstvo, jedini Uzrok. Svojim delanjem dopasti se *Neter-Neteru* znači ostati u harmoniji s božanskim redom; ne sviđeti mu se znači ići protiv te harmonije: prirodno, iz toga proističe loša posledica.

Svesno ući u tu harmoniju je traženi cilj kojem se nada viši čovek. Dakle, harmonija nije ni na kakav način delo čoveka: to je stanje nadnaravnog bivanja koje upravlja svakim vitalnim fenomenom, to je stanje koje se nameće, a ne koje sluša. *Neteri su izraz te harmonije*. Oni određuju privlačnosti, slaganja, oni su ti koji podižu oblike i oznake, oni upravlja fazama Postojanja i Povratka Izvoru, oni manifestuju život.

S druge strane, filozofija osobina *Netera* je preneti putem legendi i te legende pokazuju razlike u okviru svakog centra — ili hrama — jer, isti način delovanja ili počelo menjaju svoj vid sa sredinom u kojoj se primenjuju: na primer, delovanje vatre će biti drukčije na vatru, vodi na vazduhu ili na čvrsta tela.

MISTERIJA HELIOPOLJA, MEMFISA I TEBE

U *Helopolju* se otkriva stvaralački čin i pojava *Tuma* (ili *Atuma*) kao i *Ogdoade* koji ispituje ovaj čin stvaranja.

U *Memfisu* se uči delo *Ptaha*, onog koji »daje oblik« i oživljuje oblike.

U *Tebi* plod ove geneze određuju *Amon, Mut* i *Konsu*.

S druge strane, u *Hermopolju*, koji predstavlja vezu između tri Misterije, *Behuti, Tot, optuže* sredinu stvaranja.

Učenje ovih centara predstavlja jedinstvo i ne može se razdvajati, iako se motivima svakog od ovih hramova ostavlja izgled sveukupnosti zbog univerzalnosti njihovih posebnih Misterija.

Tekstovi koji govore o Misterijama ovih centara, ili o »etapama« postanka *Netera* (ovde se može govoriti o jednoj teogoniji), dali su mogućnosti za čudne interpretacije i pretpostavke kao što je, na primer, verovanje u teološko suparništvo; što se

tiče Počela ili *Netera*, bilo je pokušaja da se u njima prepoznaju ličnosti koje delaju sa slobodnom ljudskom voljom. Nije bilo namere da se razlike koje karakterišu ove tekstove smatraju kao opisivanje geneze Počela Porekla u pravcu njihove manifestacije, prirodnom oživljavanju.

Evo kako se u papirusima iz ramzeskog perioda (*Papirus iz Lajdena*) definiše priroda tebanskog *Amona*:

Tri boga su svi bogovi: Amon, Ra, Ptah; njima nema sličnih. Onaj čija je priroda (odnosno ime) tajanstvena jeste Amon; Ra je glava; Ptah je telo. Njihovi zemaljski gradovi zauvek utemeljeni su Teba, Heliopolj, Memfis (nepromenljivi) za sva vremena. Kada se nebeska poruka pojavi, čuje se u Heliopolju; u Memfisu ona se ponovi Ptahu; od nje se za grad Amona (Tebu) sačini znak napisan u znaku Tota, sa svim što on donosi. Odgovor i odluka dati su u Tebi i ono što iz toga proizide upućeno je božanskoj Eneadi, sve ono što je iz njenih usta, iz usta je Amonovih. Bogovi su zbog njega ustanovljeni, prema njegovim naredbama. Poruka znači smrt ili življenje. Život i smrt od nje zavise za sva bića, osim za njega samog, Amona, i za Raa (i za Ptaha), jedinstvo u trojstvu. 3)

To su Misterije koje misaona inteligencija — razmišljanje — ne može da shvati. Praktično, trojanost se nalazi na kraju dakle, treći je pojam trojstva, a sve ovo je u trostranom Jedinjsvake analize, inkaranaciji je prirodna posledica dopunjavanja, stvu. Iskupljenje je vantelesno, apstraktna realnost koja se može opisati, ali se ne može shvatiti, povratak Duha Duhu, pošto je telesno živelo u svim imanentnim vidovima na nevidljiv način u Duhu.

Koliko memfitska Misterija govori o kosmičkom *Neteru*, *nebeskom* ili *ektipičkom* (budući da je prenosilac), toliko heliopoljska Misterija govori o metafizičkom *Neteru* ili *nadnebeskom*, *arhetijskom*.

HELIOPOLJSKA MISTERIJA

U tekstovima piramida koji govore o životu Kralja u drugom svetu, Kralj je ponekad izjednačen s *Atumom*, čiji će on uostalom biti sin, a i celokupnim delom geneze. Smatra se da je Kralj krajnji plod koji je unapred dat, koji potencijalno postoji od početka. Tako srećemo u piramidi *Pepija I* rečenicu: »*Pepi je rođen u Nu...*«, dok se u piramidi *Pepija II* ovaj odlomak odnosi na pojavu *Atuma* (ili *Tuma*) u vezi s Misterijom Heliopolja:

On koji je rođen u Nu, kada još nije nastalo nebo, kada još nije zemlja nastala, kada ni dva oslonca (So-Tefnut) ne behu nastali, kada se Sukob (Horusa i Seta) još nije zbio, kada se ta Zebnja, koja se dogodila zbog oka Horusovog, još nije zbila, ovaj kralj Pepi je Jedini od »otelotvorenja« koji je negda bio na svetu u Heliopolju. 4)

Papirus iz *Nesiamsua*, s početka ptolomejske epohe, čiji tekst verovatno potiče iz tebanskog Novog carstva, jasno kaže:

Kada se Atum pojavi iz Nuna, iskonske vode, pre no što su nebo i zemlja bili rođeni, i pre nego što se i jedan crv ili gmizavac pojavio, on ne nađe nijedno mesto na kojem mogao da se održi ... 5)

Nun 6) je apstraktna okolina, iskonska, simbolično predstavljena Vodama, kosmičkim Okeanom, kao podsećanje na činjenicu da sve živo započinje u vodi, podrazumevajući i dozrevanje ljudskog embriona. S druge strane prva posledica stvaralačkog čina je voda, oživljena voda, ona koja u sebi neophodno sadrži vatru sposobnu da se stegne i da se zgusne (kao albuminidna tečnost žene koja se na toploti zgruša). Tako je *Tum* (ili *Atum*) koji je u prvi mah nevidljiva zgrušavajuća Vatra, zatim Voda koja se zgrušnjava u Zemlji i sadrži Vatru, dakle *Tum* je u isto vreme nagon ka vidljivom materijalnom životu i negacija jedinog prvobitnog Bića (*Tum* adamski, *tem* negacija.)

Tum postade: *podigao si se kao iskonski breg, podigao si se kao ptica s kamena (ben-ben) u prebivalište Feniksa u Heliopolju.*

Ti si pljunuo Su (ishsh-n-k m Šu), Iskašljao si Tefnuta (trn-k m Tfnt).⁸⁾

Dakle *Atum* se pojavio, ali nije bilo nijednog mesta na kojem bi mogao da se održi, i »uzdiže se« kao breg. Da li se može sumnjati u činjenicu da je sam *Atum* postao taj breg? Misteriozna božanska radnja prvobitnog cepanja Jedinstva u *Nun*, ambijent sličan iskonskom Okeanu što će se zgusnuti u prvu zemlju, zarobljavajući tako Vatru koja će se u Memfisu nazvati *Ptah*, kada ta metafizička vatra bude ostvarila svoje dejstvo u Prirodi, u čulnom Svetu.

Heliopoljska misterija ostvaruje, na nerazumljiv način, živu vodu i zemlju, crnu i crvenu, koja je takođe živa (prokleta,

crna, setova, ona koja zarobljava božansku svetlost, horova); i *Filalet* kaže: »... ono što umetnik može videti svojim očima...« To su dve supstance iz kojih će nastati svet i, u filozofskom smislu, savršeni Kralj.⁹⁾ U hermetizmu su to, takođe, dve supstance »istog porekla« koje će ostvariti trouglasti kamen čvrst svim zasnovanjima Istine.

Može se takođe navesti jedan drugi tekst Piramida koji govori o nastanku »Kralja« preko njegovog oca *Atuma* i o njegovoj genezi u donjem svetu pre nego što je ista postojalo:

Majka Pepija, koja prebiva u svetu izvrnutog neba, oblikovala ga je, kada je Pepija na svet izneo otac njegov, Atum,

pre nego što nebo posta, pre nego što zemlja posta, pre nego je ljudsko bilo, pre nego su Neteri bili rođeni, pre nego je Smrt nastala.¹⁰⁾

Mit o stvaranju je takođe iznesen u jednom drugom odlomku tekstova Piramida:

Tum se sam sa sobom oplodio masturbirajući u Heliopolju.¹¹⁾

Falus je spustio u šaku, osetio je radost, rodiše se dva blizanca, Šu i Tefnut, između sebe staviše tog Pepija...¹²⁾

Bez vidljivog ili opipljivog oblika, klica je model, Ideja o onom što će se stvoriti: ona je transcendentna Moć. Oko jednog modela bez tela zgušnjava se materija bez oblika u živo biće, celovito, složeno, zamišljeno od Moći.

Iz ezoterične akcije od Ideje ka Obliku — njenom krajnjem — proističu ezoterični, prelazni »krajnji ciljevi«, vidljive etape uobličavanja.

To je čudo sveta, i sve što jeste, sve što postoji ima klicu; kao što su za misaono stvaranje klica Volja i Misao.

Misao o transcendentnoj Moći primudava jednu supstancu sveopšte Supstance, pasivnu (koja čeka bilo koju klicu) da postane baš taj proizvod, taj naslednik, svet koji sledi drugi svet: samo jedna Moć u samo jednoj Supstanci kroz sve prolazne krajnje ciljeve do predviđenog Krajnjeg cilja: Čoveka...

Realnost očevitne misterije, koja od nevidljivog pravi vidljivo, od nemerljivog pravi merljivo, jeste Reč Mudrosti. Nepromenljivost zakona Geneze je tradicionalna filozofska osnova. Svako istraživanje bez tog vodiča dovodi do neprolaza ili do ništavila.

Pojava *Tuma* podrazumeva nastanak svih elemenata koji nevidljivo čine vidljivim i koji će, filozofski, prizvati konstitucionalne elemente materije, definisane pomoću četiri bitne osobnosti: Toplo i Hladno, Vlažno i Suvo, u biti Vetra i Voda, jer jedno bez drugog ne može.

O velika Eneado (ps dj. t) *Netera* koji su u Heliopolju: *Tum Šu, Tefnut, Geb, Nut, Ozis, Izis, Set, Neftis, koje Tum stvori hicem (pdj) iz svog srca, kao svoje sopstveno rođenje, u vaše ime »Devet Lukova« (psdj pdj. t), nijedan se od vas ne odvađa od Tuma...¹³⁾*

teba. istočni deo/luksor. veliko dvorište i hodnik sa stubovima

Tum, snagom ili vatrom svoga srca se sam projektuje u *Nun* svojim sopstvenim rođenjem i tom istom projekcijom on će učiniti da se pojavi velika Eneada u *Nu*. »Projektovati« napisano ovdje hijeroglifom koji predstavlja luk, u ovom tekstu znači »učiniti da se pojavi u daljini« (ili u visini), u iskonskoj vodi *Nu*, koju treba razlikovati od prvobitnog Okeana *Nuna*.¹⁴⁾

Luk simbolizuje odbijajući snagu i označava čin projektovanja izvan samog sebe, u sam Duh Moći koja je u *Tumu* što se sam projektuje kao brdo koje izranja iz *Nuna*.

Neteri Eneade (psdj, t) predstavljaju učinjenu stvar, projektovanu svetlost (psdj), dok je čin projektovanja (pdj) postavljen lukom.

Dakle, ono što je u Heliopolju (jun Severa) filozofski određeno kao apsolutno poreklo stvari, takođe je i prvobitna funkcija koja će prethoditi svakoj manifestaciji života, bila ona život minerala, biljke ili životinje. Drukčije rečeno, Misterija u Heliopolju nije ograničena ni u prostoru ni u vremenu delom života.

MISTERIJA MEMFISA

U Memfisu, *Ptahovom* hramu, kroz materijalizaciju Metafizičkih Počela biće objašnjeno ono što Heliopolj potvrđuje. Ovdje će *Neteri* dobiti svoju čulnu sliku: *Atum* sada više neće biti prvo brdo izašlo iz *Numa*, već će uzeti svoje veliko ime, funkcionalno ime, *Tatenem*, što znači »zemlja koja obuzdava dve energije«:

To je taj Ptah koga je pozvalo veliko ime... On koji samog sebe porada, reče Atum. On koji je stvorio devet Netera...¹⁵⁾ On je ujedinitelj ove zemlje, nazvan velikim imenom Tatenem, On koji je na jugu svog zida, Gospodar večnosti...

Trska i papirusi su stavljeni na dvostruka vrata Ptahovog hrama: to znači da su Horus i Set pomireni i ujedinjeni.¹⁶⁾

Ovaj tekst iz Starog carstva, koji je preuzeo Sabaka u XXV dinastiji, nabroja zatim imena osam *Netera* koji imaju svoj oblik u *Ptahu*, prvobitnoj vatri, aktivnoj, otelotvorenoj. Srce *Ptah-Tatenema* stvara sve ono što postoji, a njegov jezik, kao Adam u Postojanju, imenuje svaku stvar:

Diže se kao srce, diže se kao jezik, diže se kao simbol Atuma...

Srce i jezik imaju moć nad svim delovima zbog učenja da je ono (srce) u svakom telu i da je on (jezik) u usitima svakog Netera, svakog čoveka... u svemu što živi; tako on misli sve što ono (srce) želi i naređuje sve ono što on (jezik) želi...

Devet bogova su, pak, zubi i usne u Plathovim ustima koji izgovara ime svake stvari...

Sve što oko vidi, sve što uho čuje, sve što nosnice udahnu, sve je to preneto srcu. To je ono što omogućava svakom pojmu da se pojavi, i jezik je taj koji ponavlja ono što srce misli. Tako su se Neteri rodili, i njihovih devet bogova je bilo dovršeno. Svaka reč boga izlazi iz onoga što je srce mislilo a jezik naredio.¹⁷⁾

Ovaj Sabakov tekst sadrži celokupno memfisko učenje, delo *Ptahovo*, aktivnu prvobitnu Vatru zarobljenu u *Tumu* koju je posledica stvaralačkog čina opisanog u tekstovima heliopoljske Misterije.

Ptah je sam Eneada. Jezik *Ptah* je sve imenovao svojom reči koja izražava ono što je srce (određen centar *Atuma*) objavilo:

Tako Ptah bi zadovoljan pošto je sačinio sve stvari i sve reči bogova. On je, u stvari, porodio Netera, sačinio gradove, zasnovao provincije i postavio Netera na njihova svetišta. Odredio je žrtvene darove i zasnovao njihove hramove, sačinio je njihova tela onakvima kakva je želeo. Tako su Neteri ušli u svoja oblića koja behu od razne vrste drveta, razne vrste minerala, razne vrste gline i od svake vrste sačinjenih drugih stvari koje rastu dole, čiji su oblik uzeli.¹⁸⁾

Ne samo da je *Ptah* sejač svega onog što će živeti, već će on biti itifalički *Min*, ali će mu biti potrebna obujamna okolina koja će primiti klicu, koju će živa — oživljena — Voda *Izis* osloboditi iz zatočeništva (zgrušavanja), od onoga što *Set* čuva ili ljubomorno zadržava vezano u zemlji.

Ova faza rastvaranja i razvijanja je *Nun* koji će, stvarajući *Tefnuta*, iz toga sačiniti ono što čini Živu vodu koju nebeska kabała naziva *Ešmajin*, odakle potiče arapski *Ašmunein* koji označava staru varoš Hermopolj, čije je učenje bilo posvećeno akvatičnom, lunarnom aspektu, svojstvu koje je ponovio *Tot-Dehuti*.

Principi *Nun*, *Atum* i *Su-Tefnut* postali su u Memfisu trijada *Ptah*, *Sekmet-Hator* i *Nefertum*. *Hator* je vid ženske osnove u *Sekmetu*, oživljena voda *Kmunu* (Hermopolj); *Nefertum* je lotos, biljka koja nosi seme što pretvara Vatru u Vodu. Ta tajanstvena »hermetička« Voda je veza između početka i kraja kosmičkog Dela. Tako je *Kmunu* veza između Memfisa i Heliopolja, a zatim veza s izvršenjem dela u Tebi. Svetlost koja izlazi iz *Kmunua*, prvo u obliku Sunca, fizička svetlost, biva genozom i prečišćavanjem *Horus* koji je *Ok*o zadržano zemaljskim i vetrenim *Setom* u *Ptahu*; *Ok*o, jer je Vatra vidljiva ali još nije dodirljiva i ona, da bi se pojavila, prvo zahteva smrt fizičkog Sunca.

HERMOPOLJ

U Hermopolju je reč o ponavljanju heliopoljske i memfiske teme, ali u njihovom »vodenom« ili simbolično »merkurovskom« vidu.

Voda koja se pojavljuje u toku stvaranja noseći mračno brdo *Tum*, postaje predmet učenja u Hermopolju, metropoli XV nome Gornjeg Egipta, čije je sveto ime bilo *Kmunu*, a građansko *Un*, što znači »postojanje«.

Ovdje je reč o rađanju prvobitne vode da bi postala Živa Voda, iz koje će na kraju izći Sunce, jer je uvek obuhvaćena celokupna tema iako se govori o jednom delu.

Ovdje osam Počela menjaju ime rađajući se iz mulja koji stvaraju Voda i Zemlja. Oni će biti zmije i žabe, označeni imenima Noć, Tama, Tajna, Večnost, četini mužjaka i četiri ženke koji svi žive u mulju. Zmija koja puži i žaba, vodozemac koji izlazi iz vodene sredine da bi živeo na zemlji, zajedno stvaraju jaje iz kojega se rađa *guska* što »křešteći« uzleće i izgleda kao *Sunce*. (*Guska* je krilata zemaljska životinja kojoj godi mulj. Gnostik *Basil Valentin*, na primer, preuzima simbol guske, ostavljajući patke onima koji više vole da ostanu u vodi, savetujući drugima guske, posebno pečene, sliku koju ćemo stalno nalaziti u starom Egiptu u žrtvenim ponudama *Neterima*).

Preko tebanskih hramova kasnije epohe poznato je samo da je pre osmorice primordijalnih postojala jedna zmija, *Kem-atef*, Jedna koja je ispunila svoje vreme. Kao što ime kaže, pošto je »svoje vreme ispunio«, ovaj *Neter* je prestao da postoji. Njen sin, zmija *Ir-ta*, »stvaralac zemlje«, rodila je osmoricu primordijalnih.

Kem-atef iz Hermopolja u Kamaku će postati *Amon*, čije je ime znači »skroviti«, a *Ir-ta*, će biti izjednačen s itifaličkim *Amonom* Luksora.¹⁹⁾

Što se tiče samog *Tota* on je u Dendarahu ovako označen: *Tot*, dvostruko veliki, najstariji, učitelj velikog grada Hermopolja, veliki *Neter* u *Tentirisu*, gospodar *Bog*, stvaralac *Dobra*, srce *Ra*, jezik *Atuma*. grlo *Boga* čije je ime skriveno (*Amon*), *Gospodar Vremena*, kralj godina, zapisivač *anala Eneade*.

Otkrovenje boga svetlosti, Ra, onog koji postoji od početka, Tota, onog koji počiva na istini. Ono što izvire iz njegovog srca odmah postoji; ono što je on izgovorio traje u večnosti.²⁰⁾

Ovo su veze *Tota* iz Hermopolja s *Tebom*, koje reflektuju jedinu svetlost što obasjava značenje teme grada *Kmunu*, grada *Dehutijsa* (*Tota*).

TEBANSKA MISTERIJA

Ono što je u Tebi zanimljivo jeste razvoj *Ogdoade* koji se umnožava sve do broja petnaest. Ali, zaboravlja se da je broj petnaest u vezi ne više s primordijalnim početima već s mesečnim, lunarnim karakterom *Dehutijsa* (*Saturna* kao *Olova*).

Teba predstavlja poslednju fazu prvog kraljevskog postanka. Tako kosmička trijada, koja dominira u Tebi i čija će istorija biti osnovni predmet hrama u Kamaku, jeste *Amon*, *Mut* i njegov sin *Konsu* (dok je hram u Luksoru ispunjenje, ljudski sadržaj Kosmičkog Dela, hram začeca i rađanja Kraljevskog Čoveka).

U Tebi se govori o stupnju u kome je sredina *Nut-Sekmet* postala, zahvaljujući *Dehutijsu* (*Tot*), Počelo *Mut*: živa, materijalna sredina, bogata Vatrom koja deinstvuje, sredina koju je dao *Ptah*, primajući *Amonovo* seme zahvaljujući kome će *Atum-Nefertum* moći da na tom stupnju postane *Konsu*. Dakle, taj *Konsu* je jedna vrsta novog duhovnog *Atuma* koji će učiniti da se u svoj svojoj lepoti ponovo pojavi *Horus* (*Lucifer*) koga je *Set* držao vezanog u *Ptahu*, jer *Set* je onaj koji zatočava, vezuje.

Misteriozni *Konsu*, koji ima pretežnu ulogu u Tebi, za simbole ima sve povezane skiptere, izuzev *uad*, koji označava otvaranje, rascvetavanje koje jedini *Tot* iz *Kmunua* može da izvrši. Na glavi nosi, umesto krunu, disk u polumeseću koji predstavlja *Novi Mesec*, ali i pomračenje, Mesec i Sunce ujedinjenje. Funkcionalno, *Konsu* je nerazdvojen od *Počela Oziris* u fazi njegovog ponovnog rođenja, a *Apet* (ženka nilskog konja) simbolizuje matericu što nosi ono što se ponovo rađa.

Razlika između *Konsu* i *Nefertuma* je u tome što *Nefertum* predobličava ono što će *Konsu* dozvoliti da na kraju ostvari. *Tot* iz *Kmunua*, koga oživljava *Izis*, načiniće *Mut* i *Mut-Izis*, kada ona bude oživljena dušom *Horusovom*, koju će podariti *Konsu*, zvaće se *Hator*, sunčano-lunarni vid *Sekmeta* »ta-loži« ono što *Hator* isparava i odnosi, tačnije dušu *Horusa* koja će zatim moći da ponovo zauzme telo, još jedamput ujedinjujući, ali u lepoti, *Seta* i *Horusa*, a to je ono što su oglašavale dve trske ispred *Ptahovog* hrama u Memfisu.

Oslobađanje Božanske reči — oživljene, ovaploćene, otelovljene Vatre — iz njenog zemaljskog zatvora, to je svrha koju nude dva duhovna otkrovenja, a mit im je istorizovano posvećenje. Očevidno, ako je tako visok cilj predložen svim ljudima, način da se dosegne takođe je Poznavanje koje otvara vrata svakoj ljudskoj Vlasti. Sada je, razumljivo, apsolutni uslov za otvaranje tih vrata da se bude čist, nepristrasan, i gospodar nad svojim instinktima. To je objašnjenje enigmatičnog karaktera ovih učenja. Već se u naše vreme vidi do kakvog sloma dovodi

činjenica da se nisu zahtevale takve moralne pripreme. A danas se, međutim, radi samo o »intelektualnim« tajnama a ne o duhovnim i božanskim.

Vrlo značajna istorija oslobođenja *Oka Horusovog* i *Horusa sina Izis* i *Oziris* jeste ponavljanje u različitim oblicima, kao što su, na primer, tekstovi Proroka sakupljeni u Starom zavetu, koji izlažu svaki put istu temu u različitim oblicima.

U tri bitne faraonske Misterije data su opšta uputstva. Sav taj razvojni tok, svete transformacije od kojih se u legendama otkrivaju samo krajnji momenti, čine predmet Misterija Posvećenja u hramovima, kojima su mogli da prisustvuju samo ljudi pripremljeni i privilegovani, među kojima su bili izvesni rimski carevi u poslednjem periodu života faraonskog hrama, kao Trajan u Medamudu i Fili, i Domicijan u Karnaku.

S pet Počela ili *Netera*, koji stvaraju pet epagomenskih dana u godini: *Oziris*, *Horus*, *Set*, *Izis* i *Neftis*, predstavljene su ciklične funkcije, dakle, u vezi s godišnjim ciklusom. Između pet »epagomenskih« *Netera*, *Ozis*, *Izis*, *Set* i *Neftis* predstavljaju imanentne ili karakteristične funkcije četiri elementa, a *Horus*, koji se na kraju pridružuje ovoj četvorici, je Kvintesenacija, aktivna i nematerijalna Vatra što kasnije postaje osetljiva, oslobođena od Zla koje predstavlja *Set*, zemaljski tamničar po poreklu.

Tako treba razumeti ove tekstove, koji se, ustaloj, slažu sa svim otkrovenjima. Zlom će se nazivati ono što pretvara duhovno u telesno i to telesno mora da nestane da bi se omogućilo duhovnom vraćanje svom izvoru. Ali *pad Božanskog* u trošnu materiju ga je zarazio svojim nedostacima od kojih ga treba osloboditi da bi povratak bio potpun, za šta je potrebno Stradanje. Najzad, prvobitna božanska Reč je Sve, kako ono što nazivamo »duhovnim« tako i ono što ga je nagnalo da padne u smrtno. Ovde počiva uzrok borbi i neophodnog rada da bi se dostiglo krajnje oslobođenje.

To je faraonsko »Veliko Delo« koje se okončava u Otkrovenju novozavetnom, otkrovenju koje je zasnovano na ljudskom ovaploćenju Božanskog, a koje otkriva poslednju fazu što je faraonska Misterija naziva »ponovno sjedinjavanje *Seta* i *Horusa*«, ali ono se ne ostvaruje zaista samim istorijskim razvitkom Egipta. Ovo objašnjava zašto faraonski mudraci vide u zodijskom prelasku iz Oвна u Ribu prirodnu genezu — i hramom predviđenu — ka hrišćanstvu.

Prvi egipatski hrišćani nisu oklevali da usvoje faraonsku simboliku u novom Otkrovenju, kao što je kršćenje Krstom i sve osnovne nadljudske istorije kraljevskog postanka koje je predstavljeno u hramu u Luksoru: najava duhovne koncepcije, božansko rođenje, očevočenje, krštenje i davanje imena, javno objavljivanje u dvanaestoj godini...

U alegorijama uvek treba tražiti učenje prizvano slikom kao što je na primer legenda o *Ra*, ili ona o borbi *Izis* da spase svog sina *Horusa* škorpije, koja simbolizuje *Seta*, i teži da zarobi *Horusa* (o kojoj priča papirus (*Chester Beatty*), kao i mnogo drugih »alegorijskih istorija«.

Nikada se istom *Neteru* ne daju različita imena iz puke čudljivosti. Na primer *Sekmet*, lavica koja rastrže decu, postaje *Hator*, kuća *Horusova*, *Set* postaje otrovna škorpija koja se kontrahuje, itd... To su svetlosti dobrovoljno pružene onima koji hoće da vide.

Zahvaljujući slikovnom predstavljanju učenje faraonskog Egipta postaje izvanredna i vrlo jasna istorija onog što je uvek bilo — i što će uvek biti — bitno Poznavanje porekla i krajnjeg završetka života.

IMHOTEP I AMENHOTEP

Tradicija ovaploćuje moć i mogućnosti *Ptaha* u Mudracu *Imhotepu* nazvanom »*Sin Ptahov*«, ali i božanska Vatra, kao što će kasnije u Tebi sva mudrost amonske epohe biti oličena u *Amenhotepu sinu Hapua* (sinu Nila, božanskoj Vatri).

Imhotep je, pre svega, lekar u najširem smislu reči, ali takođe i arhitekta, Gospodar Dela, što predstavlja prirodu *Ptaha*.

Amenhotep, sin Hapua, je posebno arhitekta, graditelj, njegovo najveće delo je stvaranje Čoveka, što je zaista tebanško delo: dati život Kraljevskom Čoveku.

FILOSOFIJA MITA

Razmatrajući faraonski mit, njegovo učenje, kao i način i svrhu zapisa u hramovima u svetlu svešteničke Nauke, postaje neophodno da se osvetle glavne crte na osnovu onog što se zna o hermetičkoj tradiciji.

Arhitektura, pisanje, skulptura i bareljefi postaju, kao kod Indusa, na primer, simboli geneze u kojoj istorijske činjenice služe samo kao pretekst, kao potvrda očiglednog naravoučenija viš pripovedanja, njegovog nesmisla u vremenu i prostoru (geografskim granicama), itd...

Činjenice koje služe kao pretekst važne su jer označavaju nagomilavanje uslova izvan ljudske volje koja je, naprotiv, prizvana, olakšana kosmičkom sredinom što omogućava delo, akciju »koju su hteli« ljudi. Tako postoji odnos između tih činjenica

ca i ezoteričnog smisla koji mit ima za cilj da otkrije. Ali, kada Mudrost govori, istorijsko u činjenici samo po sebi nema nikakvu vrednost.

Očigledno da postoji istorija faraonskog carstva, ali ona nije po sebi prenetu u hramovima i čak slikovne predstave kraljeva sigurno nisu njihovi »portreti«, čak i ako su lica slična.

Mistična imena Kraljeva, osnova kulta prilagođena kosmičkom vremenu, stilovi, tipičan karakter hramova, suviše su slični tradicionalnom učenju Saznanja da bi sumnja mogla tražiti nasuprot promišljenoj težnji da se tako prenese ono što je najviši cilj čovečanstva koje misli i najveće obećanje dato smrtnim bićima: doneti dokaz o Božanskom postojanju i pokazati u iskustvu natprirodnu stvarnost.

Kakvu bi vrednost bez toga imala opisivanja natprirodnog života i preobražaji bića posle smrti tela, ako ne bi bilo opipljivog dokaza? Kako bi mogle da se objasne koincidencije onog o čemu na primer priča tibetanski *Bardo*, *Vede* i *Upanišade* u Indiji i skup tekstova označen kao faraonska *Knjiga mrtvih*?

Da li se na te kraljevske grobove i njihovo slikarstvo, koje govori o natprirodnom životu, može gledati kao na maštarije ili namenu prevaru?

Savršenost i bogatstvo predmeta nađenih pored kraljevskih mumija neosporno otkriva visoku civilizaciju i svaki od tih predmeta očigledno ima simbolični smisao koji se oslanja na učenje višeg Saznanja što izmiče našem racionalizmu.

Da li se zaista može smatrati da je ono što je postojalo pre naših dana, obeležanih pretencioznom ljudskom naukom, bilo Sačinjeno samo od slaboumnih i siromašnih duhom, praznovernih umova?

U svim vremenima, od najstarije poznate prošlosti, sve do katoličkih obrednih misa, religiozne tradicije proklamovale su istu istinu koja se iskazuje poznavanjem Božanskog Dara datog čoveku da prepozna svoje poreklo, svoj kraj i mogućnost svesnog povratka prema tom izvoru.

To tajna nauke dokazuje; posvećeni, apostoli Mudrosti, su ti koji znaju i koji potvrđuju, a mi treba da im verujemo, jer sem ako ne dostignemo nadahnuće, naša dela ne mogu nikada prevazići prirodno, dakle — smrtno.

O POSTANKU

Evo, dakle, glavnih pravaca učenja:

Da bi neodređeno Biće postalo određeno, potrebno je seme.

Seme ili podsticaj koji određuje u neodređenosti može da ima za posledicu univerzalno određivanje, ili posebno određivanje.

Seme koje određuje posebno je posledica obične prirode.

Dakle, već od prvog podsticaja počinje geneza ka realizaciji cilja ili ploda, a ta geneza sluša nepromenljive faze, te sve što je tako određeno, i biće takvo, polazeće kroz isti proces.

Svaki put kada je seme, kakvo bilo da je, upravelo podsticaj ka određivanju apsolutnog bića, stvar tako prizvana je neuništiva: to biće — bilo kakav da je oblik koji ono može imati i uništenje ili smrt koje taj oblik može da pretrpi — to određeno biće će biti neuništivo i više neće moći da se vrati Biću koje stoji u njegovom poreklu, osim u slučaju bremenitosti. Bremenitost se sastoji u zadobijanju, preko zgušnjavajućeg »semena-moći« iste prirode kakva je i priroda Bića koje je bilo zgušnjuto u prolaznom obliku.

Na primer, ako jedna lopta u pokretu (aktivnost neodređenog Bića) susretne drugu loptu koja je u miru (seme-prepreka), susret će se rezultirati u razmeni energije. Ali ako se, time što primi udare (mrtve ili obnovljene) inertna lopta stavi u pokret i taj pokret postane jednak pokretu aktivne lopte, dakle, uspostavi se jednakost, više nema razmene energije već postoji »identitet«: fenomen »postojanje« prestaje.

Ova slika predstavlja posledicu semena koje određuje (preko svog otpora beskrajoj aktivnosti neodređenog Bića), zatim postojanja preko razmene energije i najzad smrti ili obnove, postaje stvarni postanak da bi završila u oslobođanju posebnog postojanja.

Posebna postojanja i faze geneze posebnog oblika služe kao opšti simbol da bi se opisalo Postojanje. To Postojanje obuhvata tri osnovna vida:

Seme prvo produkuje razdvajanje nedefinisano i definisanog. To je ono što se naziva raspadanje, »filosofsko truljenje«. To je period u kojem inivijalna pojava semena prestaje da bi fiksirala ili počela da uobličava nedefinisano Biće. Zrno truli u zemlji, spermatozoid po svoj prilici umire; ovo je metaforično nazvano *crna faza*. To prvobitno razdvajanje proizvodi u isto vreme i *crni* koren prirode (horion, placenta) i klicu (embrion u amnionu) *bele* prirode.

Drugi vid je *beo*. To je vegetativna faza koja daje oblik i uobličenosť nedefinisanom, hranu i disanje koji daju život sada određenom biću, bacajući »dole« nečisto crno.

Treći vid je *crveno*. To je oživljavanje, završetak ploda, konkretizacija prvobitnog i apstraktnog podsticaja u poseban oblik koji sada ne može da umre, budući da daje novo seme.

To su tri glavne faze geneze na koje se stalno podseća u starom Egiptu i koje se nalaze u osnovi čitavog njegovog simbolizma. Na primer sveti skarabej je hijeroglif koji označava svaku transformaciju ili evoluciju; život ovog insekta pruža sledeće karakteristike:

— Skarabej polaže svoje jaje u loptu koju zakopava u zemlju, u apsolutnu tamu: *crna faza* koja traje oko mesec dana, da bi se sačekala zrelost jajeta.

— Iz tog jajeta se rađa beli crv koji se, u toku sledećeg meseca što predstavlja *belu fazu*, hrani materijama iz lopte i vani hranu.

— Zatim dolazi nimfalna faza za vreme koje nepokretna lutka obavlja svoju transformaciju: iz lutke izlazi novi skarabej, »glave i tela *tamno crvenog, neprovidno belog* abdomena i *belo providnih* donjih krila...«²¹ Skarabej, završni plod, biće ponovo *crn*.

Mogu li se bolje, uopšteno, simbolizovati tri »faze« i, čak, tri boje.

Simboli faza

Crno, belo, crveno, navode nas da mislimo na tri boje koje su stalno naznačene u faraonskoj simbolici.

Crno je jedno od imena Egipta zbog njegove crne zemlje (crno se kaže *km* i Crna *kmt* ili *Kemit*).

Belo, *hdj*, je homonim svetlosti i isto tako označava *beli malj* koji udara nečisto da bi prizvao čistotu, kao i *belu* krunu Juga. U hramu u Luksoru Jug odgovara Istoku rasporedom kruna, tako da je Jug = Istok, izlazak Sunca = levo = belo, i time odgovara našem proleću.

Crveno, *dišhr*, određuje pustinju (suvoću) i setovske životinje zemlje koja gori. Takođe, to je kruna Severa, *Horus*, koji u Luksoru zauzima mesto na Zapadu tako da je Sever = Zapad, kraj dana = desno = crveno i odgovara našoj jeseni.

Ove jednakosti između Severa, Zapada i crvenog, i između Juga, Istoka i belog, već su određene u tekstovima Piramida i tamo se nalaze mnogobrojni primeri, između ostalog u hramu u Karnaku.

U *Ritualu dnevnog božanskog kulta* još se sreću četiri bele vaze i četiri crvene koje služe za pričesćivanje.

Tri aspekta geneze mogu još da budu vezana za tri godišnja doba faraonske godine:

Godišnje doba *pert*, zima (od polovine novembra do polovine marta). *Pert* znači »seme«, izlaženje«. Smisao ovog naziva je *izlazak crne zemlje*, kada se vode posle poplava povlače, ciklično ponavljanje mita Stvaranja: »...kada iz primordijalnih voda izađe prva zemlja«. Dakle, ta zemlja je *Kmt, Crna*.

Godišnje doba *shmw*, proleće-leto (od polovine marta do polovine jula). *Shmw* je označavan sa slikom čimije i tri linije koje predstavljaju vodu, što je zanimljivo za filologe, jer oni tu pre vide simbol poplave. Međutim, treba mu pridati karakter *belog, svetlog, hdj*, proleća i početka leta (Rak-mesec).

Godišnje doba *akh .t*, poplava (od polovine jula do polovine novembra), počinje spiralnim uzdizanjem Sirijusa, oko 19. jula po julijanskom kalendaru (po današnjem 4. avgusta), kada Sunce ulazi u sazvežđe Lava.

Akh .t ima mnogobrojne homonime, između ostalog horizont, vatra, slava, blistavost, sjaj sunčanih zraka... Ali, da bi se označilo vreme poplava, koje istovremeno predstavlja kraj i početak vremena obnove, ova reč je obeležena skupom stabljika papirusa, prvom pojavom života kojom se, verovatno, misli na spiralno uzdizanje Sirijusa, *Sotis* — velika dobavljačica.²²

Uzimajući kao primer razviće ljudskog fetusa mogu se odrediti vremena trajanja za faze geneze: tri meseca crna, četiri meseca bela (znači sedam) koja daje pravo biće sposobno za život, zatim još dva meseca (znači devet), koji se završavaju potpunim razvićem unapred određenog ploda.

Boje treba razumeti kao aspekte koji određuju, a mesece kao vremensku sukcesiju (skarabej oba ujedinjuje).

BOJE I CENTRI MITA

Čulni fenomen prirodnih dela služi kao simbol za Počela natprirodnih dela, dela koje treba da da Apsolutno Biće, nedeterminisano, postojanje ne više posebno već univerzalno, prilagodljivo svakom obliku: Kralja.

Ovde je velika tajna koja nikada ne bi bila rasvetljena bez zagonetki Mita i uopšte bez tri centra, Heliopolja, Memfisa i Tebe.

Heliopoljska misterija govori o stvaranju *Tuma* iz samog sebe, *Tuma* koji se uzdigao iz voda *Nuna* (Nedeterminisano Biće), to je *crni* aspekt. On odgovara periodu od tri praiistorijska meseca posvećena Blizancima *Su* i *Tefnut*, prema hronologiji faraonskog carstva.

Zatim dolazi *memfiska misterija*, otkrivena u gradu *Belog zida* (Memfis) ili *Vatre pale* u zemlju (*Ptah*, koji spaja *Seta* i *Horusa*), priziva rasteње koje daje oblik svakoj stvari i *belom* telu, ostvarenom u Hermopolju.

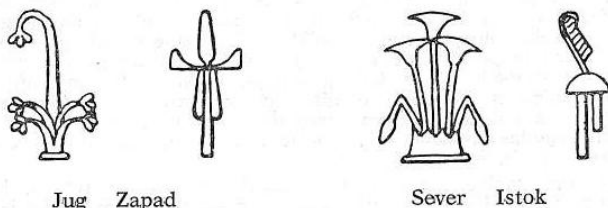
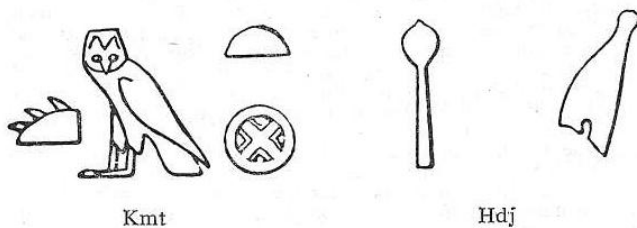
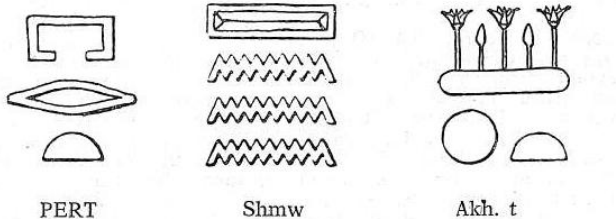
Sledi horusovsko oživljavanje, *crveno*, u Tebi. Dakle, Teba ima za simbol *ouas* (nazvan »Kluč Nila«), počelo koje spaja horusovski tok (stari *Horus*) potekao iz *Ptaha* u početku, sa završetkom dela razvića (*Horus*, sin *Izis*).

Analiza ovih aspekata i faza data je u Abidosu za belo, Dendaharu i u Edfuu za crveno, ali sve funkcije su objašnjenja u bazilici u Karnaku, dok je kosmički smisao u *Hramu Čoveka*, odnosno u Luksoru.

Najzad, svakom od trenutaka ove geneze posvećeni su drugi hramovi. Tako je nemoguće razmrsiti ovo klupko bez poznavanja cilja i osnovnih počela koji do njega dovode. Ova svestilišta su postavljena u predelima koji geološki i biološki, svojom arhitekturom i svojim zapisima, odgovaraju temi koju predstavljaju, jer biljni i životinjski prirodni život je uvek životno prilagođen, u svom toku, izvesnom predelu i delo natprirodne geneze treba da sluša kosmičke imperativne koji su specifični, posebno određeni, u prirodnom životu.

Ova kratka i opšta slika natprirodnog dela podrazumeva mnoštvo detalja za svaki aspekt i za svaki deo pojedinih faza. Tako, na primer, crni aspekt određuje opšte počelo onoga što jeste ili postoji utvrđeno, ustanovljeno, određeno.

Aktivno, živo počelo prvog određivanja koje je *Tum*, crno, biće simbolizovano s *men* ustanovljenje, *men. t* bok, *Mentu* sveti bik. Ali *Počelo utvrđivanja* se ponovo nalazi u čitavoj prirodi kroz četiri elementa, i moći će da isto tako bude belo, crveno ili »šareno«. *Počelo utvrđivanja* kao funkciju ne treba pobrkati sa stanjem ili aspektom i to je razlog zbog koga je sveti bik iz

Memfiisa, Apis, crni; ali četiri Mentu (iz Karnaka, Medamuda, Ermana i Toda, oko Tebe) koji simbolizuju četiri osobine određivanja (zemlja, voda, vazduh i vatra) biće crni, beli, crveni i šareni (beo s crvenim tačkama).

Jedan drugi primer četiri aspekta je dat kroz žrtvene darove u obliku četiri vola (mesečevi, hranljivo mleko): crni, beli, crveni i šareni ili kroz četiri bele vaze i četiri crvene vaze i, za šareno, bela kruna u crvenoj ili ispred crvene krune.

Ovde se možemo podsetiti vizije Zaharija (Stari zavet):

Videh četiri kočije koje se izdizahu između dve planine...

U prvim kočijama behu upregnuti ridi konji, u drugim crni, u trećim kočijama beli konji, u četvrtim kočijama konji su bili sa smeđim tačkama. Zatim se obratih anđelu koji mi je govorio: Šta predstavljaju ove kočije moj gospodar? Anđeo mi odgovori: To su četiri vetra nebesa koji dolaze iz kraja gde bivaju u prisustvu Gospodara cele zemlje (Zaharije, 6).

Ali mi ćemo, takođe, naći ova počela kao i Neter ili Funkcionalna kosmička počela, predstavljena stojećim itifaličkim Amonom zarobljenim u mumiju, koji izaziva odavanje bele klice, predstavljene skiptrom nekhakha postavljenim iznad njegove uzdignute desne ruke.

Treba naučiti svesti u jednostavnu sintezu-počelo višestruke aspekte jedne iste ideje, inače mnogostrukost simbola samo zamagľuje svako razumevanje. Dakle, to umnožavanje simbola jednog isto Počela ima takođe svoj smisao: budući da je posledica opšta, analiza pokazuje svoje aspekte u mnogostrukim primenama i različitim trenucima njegove geneze ili manifestacije.

Mit je iscrpna studija mnogostrukih posledica jednostavnih Uzroka.

SAGLASNOST BROJEVA

Postoji opšta saglasnost data brojevima, koja može da posluži kao vodič.

Jedan je uvek početak, bilo metafizički, bilo kao završno izvršenje.

Broj Dva uvek ukazuje na dopunu, suprotnosti, seksualnost.

Broj Tri uvek govori o početnoj trojnosti, bilo da je to Trojstvo božanske Reči ili trojnost osnove u nesvodljivoj redukciji svakog shvatanja.

Broj Četiri uvek govori o četiri elementa, četvorstrukosti svake fizičko-telesne podloge.

Broj Pet uvek govori o kvintesenciji, o nadrazvoju, o prevaziđanju četiri elementa.

Broj Šest je broj ravnoteže, dopunjavanje suprotnosti i njihovo poništavanje je plod njegovog dela.

Broj Sedam je broj zemaljske Prirode, manifestacija devet arhangeljskih moći.

Broj Osam je broj smrti koja se pretvara u vaskrsavanje.

Broj devet je sinteza, poreklo pojavnosti prirode i njen cilj.

Broj Dvanaest upućuje na Zodijak i stavlja u vezu s njim.

Pošto se mit u svojim slikama tako služi brojevima, treba smisao tih slika dovesti u vezu sa simboličnom vrednošću Brojeva.

NAPOMENE:

* Prevod iz knjige Kralj faraonske teokratije

¹ Čak i za geometrijsko očitavanje zlatnog preseka treba poći od podele na dva jednaka dela.

² Znač. Le temple de l'Homme, I, str. 288—289, 493—497 i 502.

³ Znač. A. Moret, Mystères égyptiens, Armand Colin, Paris 1913, str. 127.

⁴ Sethe, Pyramidentexte, 1040—1041.

⁵ Znač. A. Erman, Religion égyptienne, str. 116.

⁶ Znač. infra, razlika između Nu i Nun.

⁷ Tum označava Atuma, Netera stvaranja; tm, sveukupnost svih stvorenih stvari i bića, i tm, negacija svake aktivnosti.

⁸ Sethe, Pyramidentexte, 1952.

⁹ Može se smatrati da pustinja, sinonim za crveno, pripada Setu; međutim, u Piramidama se nailazi na poziv upućen Setu da pade ka crnim planinama sa, u jednom delu ovog odlomka, igrom reči između du, planine, i du, zlo; u paralelnom tekstu Horus je pozvan ka božanskom gradu (Pyr., 1268—1269).

¹⁰ Što se tiče crvene svetlosti, božanske korusove, u Piramidama se nalazi (252—253): »Neka vas Hor crvenih očiju štiti«, što je rečeno pošto je Kralj već nazvan sr, crn, iza čega slede dva roga i dva bikla: dakle, Kralj je ovde izjednačen s crnim ovnom, zatim s bikom, a štiti ga Horus crvenih očiju.

¹¹ Pyr., 1466.

¹² Ibid., 1248. U stvari, grupa hijeroglifa koja se prevodi pojmom »masturbacija«, iw-saw, znači »učiniti da se seme spusti iz bubreg«.

¹³ Ibid., 1248.

¹⁴ Sethe, op. cit., 1655.

¹⁵ Nu, obeleženo simbolom vaze i Nun, obeležen s tri ustalasane vodene površine, u ovom tekstu se podrazumevaju.

¹⁶ Znač. Maj Sandman Holmberg, The God Ptah, Lund, 1946, str. 19—20.

¹⁷ Maj Sandman Holmberg, op. cit., str. 20—21.

¹⁸ Maj Sandman Holmberg, op. cit., str. 21. Ceo ovaj odlomak govori o Zemaljskom raju.

¹⁹ Znač. A. Erman, Religion égyptienne, str. 121.

²⁰ Le R. P. Festugiére, O. P., La Révélation d'Hermès Trismégiste, Paris 1944, str. 69.

²¹ Znač. J.-H. Fabre, Souvenirs égyptologiques, V, str. 84—85.

²² Znač. R. A. Schwaller de Lubicz, Le Roi de la Théocratie pharaonique, VII, Flammarion, Paris 1971, str. 207.

KO JE ANUBIS?

Ljubinka radovanović

»Sestra se grohotom nasmijala, pa joj se od jada oprostila dvanaestoro braća sumorne. I sinu spaljena je tada vučina,

te zasja iz pepela divno momče mlado, negdašnji vuk.«¹⁾

Kada Kepler u svojoj kosmografiji otkriva zakone kojima se potčinjava sunčev sistem, i tako postavlja temelje modernoj astronomiji, on, istovremeno, daje i vitalnu demonstraciju pitagorejske filosofije, čiji je izvor Egipat.²⁾ On proučava interrelacije putanja i razdaljina planeta i zaključuje da se u svom pokretu CEO sistem održava u nepromenljivoj ravnoteži. Najzad, ovaj genije shvata uslov te ravnoteže, putem primene teoreme o PET PRAVILNIH TELA. On ucrtava putanje planeta, kao sfere — unutar ili oko tih pet pravilnih geometrijskih tela (oko Zemlje crta dodekaedar: upisana sfera je putanja Marsa, itd). Zatim, on dokazuje geometrijskim putem da je Zemlja KOORDINATOR (srazmera, mera) celog sistema. (Jer, Zemlja »uslovljava« putanje Marsa i Venusa. Mars »uslovljava« Jupiter, dok Jupiter »uslovljava« Saturn. Venus, sa svoje strane, »uslovljava« Merkur.) Kepler, na osnovu ovog otkrića, matematički formuliše zakone koji rezultiraju iz teoreme o PET PRAVILNIH TELA. Ovi zakoni izražavaju RAVNOTEŽU sunčevog sistema. Oni su matematička determinacija konstantnog pokreta unutar apsolutne CELINE »PET«.

Vitalna celina Sunca, mogla bi se determinirati kao apsolutna celina »pet«. Upotreba reči »apsolutna« nije proizvoljna. U Euklida (teorema 18, knjiga XIII) nailazimo na dokaz da nema i da se ne može zamisliti postojanje više od PET PRAVILNIH TELA.

Niko se ne pita ZASTO je moker kad ga neko polije kojom vodu. Očiglednost je »razlog«. Tako je i s ezoteričnom »slavom« broja pet. Samo onaj ko nije upoznat s geometrijskom misliju, buni se, logično, kad mu se kaže da je PET vladar među »brojevima«. Čovek koji uživa u muzici, mršti se, istovremeno, na »kvintu, činioca harmonične propagacije, kao izraza $\frac{2}{3}$, tj. $\frac{2}{3}$ strune koja daje PETI ton: DOMINANTU. Mnogi uživaju u harmoničnim proporcijama antičke arhitekture, katedrale i hramova. Oni nerado slušaju »akademskog gnjavator« koji objašnjava šta je to »zlatna proporcija« ili »zlatni broj« $\frac{2}{3}$, kao sila PET. Retki su ljudi koji shvataju značenje $\sqrt{5}$ — ili funkcije fi ϕ , iako možda rado slušaju pastora koji im čita Jevanđelje po Jovanu u kojem je reč o REČI. Nekog turistu, stomaka punog grčke sarme, dok se šeće kroz ruševine u Delfima, fotografisuci šta stigne interesuje ZASTO PETO slovo grčke azbuke figurira s takvom važnošću u tom hramu? PET, kao diftong AE (dvoje kao jedno) označava: biće, broj PET, kao i uslovno »ako«. Ukratkoo, pijemo vodu »kao vo« ne znajući šta je »H₂O«, kako to ponekad daci pevaju u školi. Znači li to, međutim, da je NEMOGUĆE baciti most između prirodne dimenzije ljudske svesti i apstraktne misli, kao ogledala dubljeg značenja života?

Ovaj poduhvat, kao »esej« (u pravom smislu reči) nije lak: ako promaši, čitalac neka oprost. Biće tu, ipak, neke koristi, u samom ukazivanju na put kojim bi se takav most mogao započeti. U kom cilju? Ako je otkriće o vitalnom utelovljenju funkcije PET u sunčevom sistemu, bilo tako značajno za nauku, zar se ne bi moglo očekivati da bi slično otkrovenje, unutar individue, moglo imati sličan značaj za individualni život? Ako jedan genije, kao Kepler, zaključuje da je Zemlja ključna srazmera našeg sistema, i da je on putem te srazmere došao do formulacije svojih zakona, zar ne bismo i mi mogli zaključiti da je KOORDINACIJA ključna, vitalna funkcija života, i da bi i mi mogli preko tog MOSTA razumeti naše uzročnosti?

U tami svemira pružamo tako ruku — našu sopstvenu PETOKRAKU silu — kao most između nas i tog čudesnog, strašnog SVEMIRA. Taj sve-mir, kako sama reč kaže, je Harmonija. Šta smo »mi« onda — nered? Galama? Nalazimo se u »sopstvenoj ruci«, na mostu između individualne svesti i samoga postojanja. Nalazimo se u EGIPTU.

Mitološki simbolizam Egipta bio je »ogledalo« nauke, u smislu sinteze namenjene primeni te nauke da bi došlo do harmonizacije čoveka s prirodom, društvom i samim sobom. Ovo »ogledalo« nauke bilo je, znači, i SOČIVO OKA, a ne samo ogledalo. Uključivalo je poznavanje uzroka i posledica (zakona i fenomena) i mreže međuodjeka. Ovo je omogućavalo predviđanje štetnih posledica u upotrebi izvesnih sila i opreznost u rukovanju fenomenima koji su naizgled bezopasni, ili potencijalno razorni: velikih »zgoda« moderne civilizacije čiju cenu, međutim, plaćamo.

Ovakvo sočivo razumevanja naučnih otkrića (u realizaciji ljudskog života i društva) uključilo bi preskakanje provalije iz-